

Βρυξέλλες, 30.5.2024
COM(2024) 225 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την έννοια της ανωτέρας βίας και των εξαιρετικών περιστάσεων στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αποσαφηνίσει τη χρήση της έννοιας της ανωτέρας βίας και των εξαιρετικών περιστάσεων στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής ⁽¹⁾.

Η παρούσα ανακοίνωση στηρίζεται στις αρχές που περιγράφονται στην ανακοίνωση C(88) 1696 της Επιτροπής περί της «Ανωτέρας βίας στο ευρωπαϊκό γεωργικό δίκαιο» ⁽²⁾, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές εξελίξεις από τη δημοσίευσή της και μετά.

Ειδικότερα, η παρούσα ανακοίνωση παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116, το οποίο προβλέπει την εφαρμογή της αρχής της ανωτέρας βίας και των εξαιρετικών περιστάσεων βάσει περιοχής και όχι βάσει αξιολόγησης κατά περίπτωση.

Πρόθεση της παρούσας ανακοίνωσης είναι να βοηθήσει τις εθνικές διοικήσεις να εφαρμόσουν αποτελεσματικά την εν λόγω διάταξη, διασφαλίζοντας έτσι την ομοιόμορφη εφαρμογή της σε ολόκληρη την Ένωση και παρέχοντας ασφάλεια στους γεωργούς όσον αφορά τη στήριξή τους στο πλαίσιο της ΚΓΠ.

2. Η ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ ΩΣ ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

2.1. Τι είναι η ανωτέρα βία;

Η έννοια της ανωτέρας βίας ⁽³⁾ στο δίκαιο της Ένωσης βασίζεται σε παρόμοιες αρχές, προϋποθέσεις και απαιτήσεις με την αντίστοιχη έννοια στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Ωστόσο, η έννοια αυτή έχει αυτοτελή χαρακτήρα στο δίκαιο της Ένωσης ⁽⁴⁾. Μολονότι η έννοια της ανωτέρας βίας θεωρήθηκε αρχικά εξειδίκευση της αρχής της αναλογικότητας που χρησιμοποιείται για τη διευκόλυνση της χρηστής διοίκησης, η νομολογία αναγνώρισε σταδιακά ότι η ανωτέρα βία αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 187).

⁽²⁾ C(88) 1696, ΕΕ [1988] C 259/10.

⁽³⁾ Οι αναφορές στην ανωτέρα βία στην παρούσα ανακοίνωση νοούνται ως αναφορές στην ανωτέρα βία και τις εξαιρετικές περιστάσεις. Οι συνέπειες της ανωτέρας βίας και των εξαιρετικών περιστάσεων είναι ίδιες και, ως εκ τούτου, δεν είναι αναγκαίο να γίνεται διάκριση.

⁽⁴⁾ Υπόθεση C-314/06 Pipeline Méditerranée et Rhône, EU:C:2007:817, σκέψη 22.

⁽⁵⁾ Υπόθεση T-251/04 Ελλάδα κατά Επιτροπής, EU:T:2006:165, σκέψη 46· Υπόθεση T-220/04, Ισπανία κατά Επιτροπής, EU:T:2007:97, σκέψεις 164-165· Υπόθεση T-352/05 Ελλάδα κατά Επιτροπής, EU:T:2011:540, σκέψη 199· Υπόθεση C-509/11, ÖBB-Personenverkehr, EU:C:2013:613, σκέψεις 49-51· Υπόθεση C-203/12 Billerud Karlsborg και Billerud Skärblacka, :EU:C:2013:664, σκέψη 31· Υπόθεση T-614/13, Romonta κατά Επιτροπής, EU:T:2014:835, σκέψη 48· Υπόθεση T-629/13, Molda κατά Επιτροπής, EU:T:2014:834, σκέψη 46· Υπόθεση T-631/13 Raffinerie Heide κατά Επιτροπής, EU:T:2014:830, σκέψη 45· Υπόθεση C-113/19 Luxaviation, EU:C:2020:228, σκέψη 55.

Η νομολογία του Δικαστηρίου ορίζει την έννοια της ανωτέρας βίας ως εξής: «Κατά πάγια νομολογία, διαμορφωθείσα στο πλαίσιο διαφόρων τομέων του δικαίου της Ένωσης, η έννοια της ανωτέρας βίας πρέπει να νοείται ως καλύπτουσα ξένες προς τον επικαλούμενο την ανωτέρα βία περιστάσεις, ασυνήθεις και απρόβλεπτες, οι συνέπειες των οποίων δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν παρά την επιδειχθείσα επιμέλεια». ⁽⁶⁾

Η ανωτέρα βία μπορεί να απαλλάξει έναν επιχειρηματία από ορισμένες νομικές συνέπειες οι οποίες, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, θα απέρρεαν κανονικά από τη μη συμμόρφωση με μια υποχρέωση.

2.2. Στοιχεία που συνιστούν την ανωτέρα βία

Η έννοια της ανωτέρας βίας εμπεριέχει δύο στοιχεία: i) ένα αντικειμενικό στοιχείο, το οποίο σχετίζεται με ασυνήθεις και ξένες προς τον εν λόγω επιχειρηματία περιστάσεις οι οποίες εκφεύγουν του ελέγχου του· και ii) ένα υποκειμενικό στοιχείο, το οποίο συνδέεται με την υποχρέωση προφύλαξης από τις συνέπειες του ασυνήθους φαινομένου με τη λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων, χωρίς υπερβολικές θυσίες ⁽⁷⁾.

Όσον αφορά το αντικειμενικό στοιχείο, ασυνήθεις περιστάσεις είναι εκείνες που είναι απρόβλεπτες ή, τουλάχιστον, τόσο μη πιθανές ώστε ο μέσος επιχειρηματίας που επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια θα μπορούσε να θεωρήσει ότι ο κίνδυνος είναι αμελητέος. Για παράδειγμα, η κλοπή, οι διακυμάνσεις των τάσεων της αγοράς και οι δόλιες πράξεις ή οι πράξεις αμέλειας αντισυμβαλλομένων και τρίτων μερών δεν συνιστούν ασυνήθεις περιστάσεις ⁽⁸⁾.

Όσον αφορά το υποκειμενικό στοιχείο, αυτό συνεπάγεται την υποχρέωση του επιχειρηματία να προστατεύεται από τις συνέπειες ενός ασυνήθους φαινομένου λαμβάνοντας όλα τα κατάλληλα μέτρα, με εξαίρεση εκείνα που συνεπάγονται υπερβολικές θυσίες. Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρηματίες πρέπει να παρακολουθούν με προσοχή την εξέλιξη των δραστηριοτήτων τους και να αντιδρούν γρήγορα όταν διαπιστώνουν τυχόν ανωμαλίες ⁽⁹⁾. Η δέουσα επιμέλεια προϋποθέτει συνεχή δράση με σκοπό τον εντοπισμό και την εκτίμηση ενδεχομένων κινδύνων και την ικανότητα λήψης κατάλληλων και αποτελεσματικών μέτρων για την αποφυγή τους ⁽¹⁰⁾.

3. ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ ΚΑΙ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΕ) 2021/2116

Η έννοια της ανωτέρας βίας δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο στους διάφορους τομείς εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, αλλά η σημασία της πρέπει να προσδιορίζεται ανάλογα με το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου προορίζεται να παραγάγει τα αποτελέσματά της ⁽¹¹⁾. Η έννοια της ανωτέρας βίας στο πλαίσιο των γεωργικών κανονισμών λαμβάνει υπόψη την ιδιαίτερη φύση των σχέσεων δημοσίου δικαίου μεταξύ

⁽⁶⁾ Υπόθεση C-640/15, Vilkas, EU:C:2017:39, σκέψη 53.

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-660/17 P RF κατά Επιτροπής, EU:C:2019:509, σκέψη 37.

⁽⁸⁾ Υπόθεση 296/86, McNicholl, EU:C:1988:125, σκέψεις 11-15· Υπόθεση C-334/13 Nordex Food, EU:C:2014:2294, σκέψη 57· Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-61/00 και T-62/00 APOL και AIPO κατά Επιτροπής, EU:T:2003:60, σκέψεις 74-75, 77 και 79-81.

⁽⁹⁾ Υπόθεση C-660/17 P RF κατά Επιτροπής, EU:C:2019:509, σκέψη 38.

⁽¹⁰⁾ Υπόθεση C-602/15 P Monster Energy v EUIPO, EU:C:2016:331, σκέψη 35.

⁽¹¹⁾ Υπόθεση C-640/15, Vilkas, EU:C:2017:39, σκέψη 30.

επιχειρηματιών και εθνικής διοικήσεως, καθώς και τους σκοπούς αυτής της ρυθμίσεως ⁽¹²⁾.

Υπάρχει δυνατότητα επίκλησης ανωτέρας βίας, καθότι πρόκειται για γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και ελλείψει ρητών διατάξεων που να προβλέπουν τέτοια δυνατότητα στην εφαρμοστέα νομοθεσία της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση όμως ότι αυτό δεν αντιβαίνει στους ουσιώδεις στόχους της εν λόγω νομοθεσίας. Σε ορισμένες διατάξεις του γεωργικού δικαίου της Ένωσης γίνεται αναφορά σε πιθανές περιπτώσεις ανωτέρας βίας και εξαιρετικές περιστάσεις που πρέπει να αναγνωρίζονται από τις αρμόδιες εθνικές αρχές [π.χ. άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116], ενώ άλλες περιλαμβάνουν ρητές εξαιρέσεις σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας και εξαιρετικών περιστάσεων [π.χ. άρθρα 59 και 84 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116].

3.1. Ενδεικτικός κατάλογος περιπτώσεων

Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 προβλέπει ενδεικτικό κατάλογο καταστάσεων που μπορούν να θεωρηθούν από τις εθνικές αρχές περιστάσεις ανωτέρας βίας ή εξαιρετικές περιστάσεις.

Ο κατάλογος του άρθρου 3 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 δεν είναι εξαντλητικός. Τα παραδείγματα που περιλαμβάνει παρέχουν πολύτιμη αναφορά σε άλλες καταστάσεις που είναι δυνατόν να θεωρηθούν ανωτέρα βία ή εξαιρετικές περιστάσεις. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο κατάλογος παραδειγμάτων αφορά απρόβλεπτα συμβάντα αντικειμενικής και μη οικονομικής φύσεως τα οποία, επιπλέον, συμβαίνουν σε επίπεδο μεμονωμένης εκμετάλλευσης (και μόνο κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις της παραγράφου 2, σε επίπεδο ολόκληρης περιοχής).

3.2. Συνδρομή ανωτέρας βίας

3.2.1. Γενικές παρατηρήσεις

Η εφαρμογή της διάταξης για την ανωτέρα βία αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν την απόφαση ότι συντρέχει ανωτέρα βία υπό το πρίσμα των σχετικών περιστάσεων, βάσει σχετικών αποδεικτικών στοιχείων και υπό το πρίσμα του γεωργικού δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Δικαστηρίου. Η ανωτέρα βία αποτελεί εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της αυστηρής τήρησης των υποχρεώσεων. Ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται συσταλτικά. Συνήθως πρέπει να εφαρμόζεται κατά περίπτωση.

Στην αιτιολογική σκέψη 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 αναφέρεται ανάγκη να λαμβάνουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές τις αποφάσεις σχετικά με τη συνδρομή ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων κατά περίπτωση, με βάση τα εκάστοτε αποδεικτικά στοιχεία. Απουσία ειδικών απαιτήσεων στο δίκαιο της Ένωσης σχετικά με τη διαδικασία, τα αποδεικτικά στοιχεία και τις προθεσμίες ⁽¹³⁾, εναπόκειται στα κράτη μέλη

⁽¹²⁾ Υπόθεση C-208/01, Parras Medina, EU:C:2002:593, σκέψη 18.

⁽¹³⁾ Σε αντίθεση με το άρθρο 4 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 640/2014 της Επιτροπής, στο οποίο θεσπίζονται ορισμένοι γενικοί κανόνες σχετικά με τη διαδικασία και τις προθεσμίες που ισχύουν για τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας, στον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό 2022/127 της Επιτροπής και τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2022/128 της Επιτροπής δεν θεσπίζονται γενικοί κανόνες σχετικά με τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας.

να αποφασίζουν σχετικά με τις παραμέτρους αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι οι οικονομικοί κανόνες που θεσπίζουν για τον σκοπό αυτό δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρεμφερείς καταστάσεις εσωτερικής έννομης τάξης (αρχή της ισοδυναμίας) ⁽¹⁴⁾ και, δεύτερον, ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει στους γεωργούς το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) ⁽¹⁵⁾.

3.2.2. Άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116.

Μολονότι τα κράτη μέλη εφαρμόζουν τη διάταξη για την ανωτέρα βία συνήθως κατά περίπτωση και κατόπιν αιτήματος του ενδιαφερόμενου γεωργού, ο συννομοθέτης έχει προβλέψει στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 ότι, σε περίπτωση σοβαρών φυσικών καταστροφών ή σοβαρών καιρικών φαινομένων που πλήττουν βαριά μια σαφώς καθορισμένη περιοχή, το οικείο κράτος μέλος μπορεί να θεωρήσει ότι ολόκληρη η περιοχή έχει πληγεί βαριά από την εν λόγω καταστροφή ή φαινόμενο.

Όταν είναι προφανές ότι οι γεωργοί της περιοχής πλήττονται από ασύνηθες φαινόμενο του οποίου οι συνέπειες δεν θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί παρόλη την επίδειξη της δέουσας επιμέλειας, τα κράτη μέλη που κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας μπορούν να αποφασίσουν ότι οι εν λόγω γεωργοί καλύπτονται από την περίπτωση ανωτέρας βίας, χωρίς να χρειάζεται να υποβληθούν ατομικές αιτήσεις ή να εξακριβωθεί ότι πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις για κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Τα κράτη μέλη πρέπει, ωστόσο, να προσδιορίζουν την περιοχή και τον πληθυσμό που επλήγη από το φαινόμενο στην εν λόγω περιοχή κατά τρόπο που να μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι οι προϋποθέσεις ανωτέρας βίας πληρούνται, σε ατομική βάση, από τους εν λόγω γεωργούς.

Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει πρώτα να επιβεβαιώσουν την επέλευση σοβαρής φυσικής καταστροφής ή σοβαρού καιρικού φαινομένου και να οριοθετήσουν τη γεωγραφική περιοχή που έχει πληγεί σοβαρά από το φαινόμενο. Για την οριοθέτηση αυτή, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να βασιστούν, για παράδειγμα, σε δορυφορικά δεδομένα ή δεδομένα ισοδύναμης αξίας για την εν λόγω περιοχή, χωρίς να απαιτούνται δορυφορικά δεδομένα σε επίπεδο μεμονωμένων εκμεταλλεύσεων.

Ορισμένες σοβαρές φυσικές καταστροφές ή σοβαρά καιρικά φαινόμενα, όπως οι πλημμύρες, μπορεί να επηρεάζουν ομοιόμορφα τους γεωργούς μιας οριοθετημένης περιοχής και, ως εκ τούτου, θα μπορούσε να μην είναι απαραίτητο για τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη άλλους παράγοντες για να θεωρήσουν ότι συντρέχει περίπτωση ανωτέρας βίας για όλους τους γεωργούς της οριοθετημένης περιοχής. Ωστόσο, άλλα είδη καταστροφών ή φαινομένων ενδέχεται να απαιτούν την εξέταση και άλλων παραγόντων, όπως η κλίση του εδάφους, ο τύπος του εδάφους ή το είδος των καλλιεργειών, για τον καθορισμό του πληγέντος πληθυσμού χωρίς να απαιτείται εξακρίβωση κάθε περίπτωσης ξεχωριστά. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει, παραδείγματος χάριν, για παγετό που ενδέχεται να μην επηρεάζει όλες τις καλλιέργειες με τον ίδιο τρόπο, ή για συνεχείς βροχοπτώσεις

Στο άρθρο 23 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2022/127 και στο άρθρο 51 του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2022/128 θεσπίζονται κανόνες σχετικά με τη συνδρομή ανωτέρας βίας για τις εγγυήσεις, που όμως δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας ανακοίνωσης.

⁽¹⁴⁾ Υπόθεση C-33/76, Rewe-Zentralfinanz eG κατά Landwirtschaftskammer für das Saarland, ECLI:EU:C:1976:188, σκέψη 5.

⁽¹⁵⁾ Υπόθεση C-8/81, Becker κατά Finanzamt München II, ECLI:EU:C:1982:7, σκέψη 23.

που ενδέχεται να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις σε εκτάσεις με κλίση ή σε εδάφη με διαφορετική ικανότητα συγκράτησης νερού.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα φαινόμενα αυτά ενδέχεται να μην επηρεάζουν ομοίμορφα τις διάφορες γεωργικές πρακτικές και/ή υποχρεώσεις με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται οι γεωργοί προκειμένου να λάβουν ενισχύσεις στο πλαίσιο της ΚΓΠ. Ορισμένες υποχρεώσεις μπορεί να εξακολουθούν να ισχύουν για την περιοχή και τον πληθυσμό που επλήγησαν και που, σύμφωνα με την εκτίμηση του κράτους μέλους, καλύπτονται από τη συνδρομή ανωτέρας βίας.

Τέλος, σύμφωνα με την έννοια της ανωτέρας βίας, κατά τον προσδιορισμό του πληγέντος πληθυσμού, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη το υποκειμενικό στοιχείο της ανωτέρας βίας, δηλαδή το κατά πόσον οι γεωργοί που επλήγησαν από τη σοβαρή φυσική καταστροφή ή το σοβαρό καιρικό φαινόμενο θα μπορούσαν ευλόγως να είχαν λάβει αποτελεσματικά μέτρα ώστε να αποφευχθεί η μη συμμόρφωση που προκλήθηκε λόγω του φαινομένου, με εξαίρεση εκείνα που συνεπάγονται υπερβολικές θυσίες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις σοβαρών φυσικών καταστροφών ή σοβαρών καιρικών φαινομένων, δεν είναι πιθανό για τους γεωργούς να είχαν τη δυνατότητα να λάβουν τέτοια αποτελεσματικά μέτρα. Ως εκ τούτου, μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες θα ήταν εφικτό για τους γεωργούς, χωρίς υπερβολικές θυσίες, να μετριάσουν τις συνέπειες του συμβάντος αυτοί θα πρέπει να αποκλείονται από τη δυνατότητα επίκλησης της ανωτέρας βίας.

Κατά συνέπεια, η δυνατότητα εξορθολογισμού που προσφέρει το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 μειώνει τον διοικητικό φόρτο για τους γεωργούς και τις εθνικές αρχές, εξαλείφοντας την ανάγκη αξιολόγησης κατά περίπτωση ή υποβολής ατομικών αιτήσεων, και διευκολύνει με τον τρόπο αυτόν την ταχεία αντίδραση των κρατών μελών.

Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεωρήσουν ότι οι προϋποθέσεις που ισχύουν όσον αφορά την ανωτέρα βία πληρούνται μεμονωμένα από τους γεωργούς του συγκεκριμένου πληθυσμού στην οριοθετημένη περιοχή, απαλλάσσοντας έτσι τις αρχές από την ανάγκη αξιολόγησης κατά περίπτωση. Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή δεν πρέπει να ερμηνευθεί λανθασμένα υπό την έννοια ότι οι γεωργοί που δεν εμποδίστηκαν από το φαινόμενο στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους μπορούν, καταχρηστικά, να επικαλεστούν την εξαίρεση λόγω ανωτέρας βίας με σκοπό να απαλλαγούν από κυρώσεις ή να είναι επιλέξιμοι για ενίσχυση.

3.2.3. Έννομα αποτελέσματα της συνδρομής ανωτέρας βίας

Όπως εξηγείται ανωτέρω, ένας επιχειρηματίας μπορεί να απαλλαγεί λόγω ανωτέρας βίας από ορισμένες νομικές συνέπειες που θα προέκυπταν από τη μη συμμόρφωση με μια υποχρέωση. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συνδρομή ανωτέρας βίας ισχύει μόνο για την περίπτωση μη τήρησης υποχρέωσης ή υποχρεώσεων ή μέρους αυτής/-ών λόγω του φαινομένου, και μόνο κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου κατά την οποία το φαινόμενο (ή οι συνέπειές του) εμποδίζει (-ουν) την τήρηση της εν λόγω υποχρέωσης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα άρθρα 59 και 84 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116, όταν η μη τήρηση της υποχρέωσης οφείλεται σε ανωτέρα βία ή σε εξαιρετικές περιστάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ίδιου κανονισμού, δεν επιβάλλονται κυρώσεις και ο δικαιούχος διατηρεί το δικαίωμα να λάβει ενίσχυση.

Ωστόσο, δεν επιτρέπεται η επίκληση λόγων ανωτέρας βίας με σκοπό να επιτραπεί σε επιχειρηματίες να μην εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τούτο σημαίνει ότι, τα κράτη μέλη δεν μπορούν, βάσει της αρχής της ανωτέρας βίας, να εγκρίνουν παρεκκλίσεις από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽¹⁶⁾, ούτε να προβλέπουν ότι δεν θα επιβληθούν κυρώσεις για μελλοντικές περιπτώσεις αθέτησης των υποχρεώσεων που ορίζονται στον εν λόγω κανονισμό. Ομοίως, δεν επιτρέπεται επίσης η επίκληση λόγων ανωτέρας βίας με σκοπό την προσαρμογή των υποχρεώσεων και των δεσμεύσεων που ορίζονται στο αντίστοιχο στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ όπως έχει εγκριθεί, για παράδειγμα όσον αφορά τις απαιτήσεις που συνδέονται με την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι ανωτέρω εκτιμήσεις μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Η έννοια της ανωτέρας βίας αφορά ασυνήθεις περιστάσεις, πέραν του ελέγχου ενός επιχειρηματία, των οποίων οι συνέπειες δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν παρά την επίδειξη της δέουσας επιμέλειας.
- Η ανωτέρα βία απαλλάσσει έναν επιχειρηματία από ορισμένες έννομες συνέπειες οι οποίες, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, θα απέρρεαν κανονικά από τη μη τήρηση μιας υποχρέωσης.
- Η απόφαση ότι συντρέχει λόγος ανωτέρας βίας εναπόκειται στο κράτος μέλος. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν την απόφαση με βάση σχετικά αποδεικτικά στοιχεία και εφαρμόζοντας την έννοια της ανωτέρας βίας υπό το πρίσμα του γεωργικού δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της νομολογίας του Δικαστηρίου. Η ανωτέρα βία, ως εξαίρεση, πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται συσταλτικά.
- Η απόφαση σχετικά με το αν μια κατάσταση αναγνωρίζεται ως περίπτωση ανωτέρας βίας πρέπει κανονικά να λαμβάνεται κατά περίπτωση. Ωστόσο, σε περίπτωση φυσικών καταστροφών ή σοβαρών καιρικών φαινομένων που πλήττουν μια περιοχή, τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν ότι η περίπτωση ανωτέρας βίας αφορά όλους τους γεωργούς της εν λόγω περιοχής, υπό την προϋπόθεση ότι ο προσδιορισμός της περιοχής, του πληθυσμού των γεωργών εντός αυτής και, κατά περίπτωση, των επηρεαζόμενων υποχρεώσεων, γίνεται κατά τρόπο που επιτρέπει να συναχθεί ότι οι προϋποθέσεις όσον αφορά την ανωτέρα βία πληρούνται μεμονωμένα από τους εν λόγω γεωργούς.

Στην παρούσα ανακοίνωση εκτίθεται ερμηνεία της Επιτροπής σκοπός της οποίας είναι να συνδράμει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο το Δικαστήριο της

⁽¹⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 1).

Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τελικά αρμόδιο για την οριστική ερμηνεία του εφαρμοστέου ενωσιακού δικαίου.